

Юрій ЩЕРБАК: КІНЕЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ № 1. НЕОБХІДНО ЗАСНУВАТИ ДЕРЖАВУ № 2

У вогні повномасштабної агресії Росії (2022–2024) назавжди згоріла і зникла незалежна Українська держава № 1, проголошена 24 серпня 1991 року.

Держава, яка проіснувала 31 рік і пройшла тяжкий шлях від провінції радянсько-російської імперії до країни, яка опинилася в епіцентрі світового шторму, чинячи героїчний опір ядерній наддержаві-агресору.

Держава, яку Росія намагалася перетворити на слухняного сателіта, держава олігархів і найбідніших у Європі громадян, держава гучних політичних скандалів, держава, біля керма якої стояли численні зрадники.

Україна. Країна великих поетів і пафосних заяв, козацько-волелюбних традицій і президентів, що не знали ані її мови, ані історії...

1.

У вогні кривавої війни Росії проти України (2022–2024) назавжди згоріла і зникла Перша Українська держава. Держава, що проіснувала 31 рік і пройшла важкий шлях від провінції радянсько-російської імперії до країни, яка завдяки героїзму свого народу опинилася в епіцентрі світового шторму, чинячи опір силам Зла і визначаючи траєкторію глобального розвитку упродовж XXI століття.

Історія України № 1 – це історія пошуків і помилок, наївних ілюзій і переможного цинізму, успіхів на міжнародній арені та спроб перетворити державу на корумповану клептократичну олігархію. Це – історія триумфу українського духу і двох національно-визвольних революцій. Це – народження покоління вільних євроукраїнців, які не схотіли стати невільниками Москви.

Україна № 1 – найбідніша країна Європи, одна з найбагатших на природні ресурси. Країна, громадяни якої були позбавлені економічної свободи, маючи свободу слова і вياву непокори. Держава, яка пишалася на весь світ Конституцією 1996 року, але не могла пояснити – чому так легко було ламати цю конституцію, влаштовуючи стрімкі або повзучі конституційні перевороти, перетворюючи президентів на диктаторів або вишукуючи технічний персонал до рівня всевладних регентів при неповноцінному монарху.

Незважаючи на гучні політичні скандали, крадіїв і зрадників у вищих ешелонах влади, ми любимо цю державу і працювали на неї – бо це була НАША держава й не було в нас іншої.

Україна № 1, в якій у 1991 році налічувалося 52 мільйони громадян, а в році 2021 – 40 мільйонів, втратила в ході російської агресії 10 мільйонів

людності, стала країною з найвищим рівнем смертності й найнижчим рівнем народжуваності в світі (данні Східно-європейського відділення Фонду ООН у галузі народонаселення, 22.10.2024). Окупант захопив майже 20 відсотків території України з найціннішими природними ресурсами (Донбас, Крим), руйнує енергетичну і промислову інфраструктуру, веде політику геноциду щодо української нації, погрожуючи застосуванням ядерної зброї.

2.

Україна переживає безпрецедентну національну катастрофу, але не втратила своєї державності, здобувши небачену міжнародну правосуб'єктність та підтримку демократичних країн і зберігаючи надії на перемогу.

Хоч як важко, але ми повинні попрощатися з Україною № 1 – довоєнною, милою, нелюбою, несправедливою, але рідною країною високих пафосних слів і брудних обородок, напівмирного життя й надій на щасливу долю наших дітей і внуків.

Цієї країни немає і вже не буде.

Жорстока дійсність і довга, якщо не вічна, війна зі знавіснелими ордами ворога, з божевільним імперським народом стоїть перед нами.

Тому, ще не знаючи в яких конкретних формах закінчиться війна, ми повинні думати про повоєнне ПЕРЕЗАСНУВАННЯ держави, про Україну № 2. Маємо уявити, як за допомогою радикальних, навіть шоккових методів вивести майбутню Україну зі стану злиднів, нерформованості економіки та неефективності механізмів управління, соціальної та економічної несправедливості, відсталості багатьох сфер життя від стандартів ЄС і НАТО.

Треба врахувати вади та помилки української державності 1991–2024: формування таємної влади грабіжників

і корупціонерів, які в егоїстичних приватних інтересах не дозволили провести справжню економічно-соціальну реформацію, спровокували деіндустріалізацію промисловості і нещадне пограбування загальнонародних багатств при повній неефективності судової та правоохоронної системи.

Окреме питання – геополітичний курс держави, його відповідність національним інтересам.

Розгублені пострадянські діячі комуністично-соціалістичного забарвлення довго не хотіли визначитися з орієнтирами зовнішньополітичного курсу країни, петляючи в світовому океані неначе корабель без керма і вітрил – від улесливих спроб приєднатися до озброєної Росії – аж до курсу на євроатлантичну інтеграцію, але без особливого бажання перебувати сам застарілий корабель й викинути за борт його бездарних капітанів та штурманів.

Наслідок цих амбівалентних борсань ми підійшли до 2022 року з хибною (якщо не зрадницькою) ідеологією «припинити стріляти», «зійтися посередині», «подивитися у вічі» вбивці. При вкрай послаблених Збройних Силах, знищеному ВПК й обіцянках «смажити святкові шашлики» у травні 2022 року.

У травні 2022 року горіла вся Україна.

3.

Російський геноцид 2022–2024 років знищив, спалив

ОЛЕГ К. РОМАНЧУК

**НЕ БІЙСЬ
НЕ ЗРАДЖУЙ
МОВЧИ**

ПУБЛІЦИСТИКА ВОЄННОГО ЧАСУ

велику частину ілюзій ряду громадян України щодо союзу з Імперією зла, можливого братання українців з лютьми чорносотенцями-рашистами. Між Росією та Україною пролягло стільки крові і страждань, що саме ім'я «росія» буде прокляте до п'ятого коліна, разом з Пушкініми й Суворовими, Булгаковими й Ватутініми, не кажучи вже про Путіна з Шойгу, Лавровим і Герасимовим.

Але також стали очевидними й органічні вади Української держави № 1 – її здатність попри демократичну Конституцію перероджуватись на диктатуру, втрачати свободи слова, породжувати нові спалахи корупції, особливо небезпечної для воюючої країни. Недаремно деякі західні далекоглядні аналітики кажуть про зростаючу подібність української правлячої системи до російської. Це тривожний симптом задоволеної генетичної спадкової хвороби для країни, яка проголосила курс на вступ до ЄС і НАТО.

Українські й західні експерти, які добре розуміються на особливостях існуючої сьогодні української політичної, економічної та соціальної системи, переконані в тому, що така країна не має шансу стати членом Європейського Союзу і НАТО, незважаючи на всі гучні декларації українського керівництва і обіцянки західних союзників.

Героїзм воїнів ЗСУ на лінії фронту не може бути конвертований у членство в наймогутніших безпекових та економічних організаціях Заходу при існуючому стані справ усередині України. Це гірка істина, але її треба усвідомити кожному громадянину України.

Варто було б розпочати національну дискусію з цього питання.

4.

Переконаний у тому, що за певних обставин владу в Україні може взяти до рук військовий режим, який має створити технократичний уряд національного порятунку і запровадити ряд надзвичайних заходів боротьби з корупцією й проведення фундаментальних змін, необхідних для побудови оновленої Української держави № 2.

Хочу особливо підкреслити, що я НЕ ЗАКЛИКАЮ до державного перевороту в країні, а лише висловлюю політичну гіпотезу. Я не керую історією, лише намагаюсь відчутти її приховані до часу тренди і тенденції.

Світовий досвід доводить, що прихід військових до влади відбувається переважно в умовах гострих суспільно-державних криз і падіння авторитету «цивільної влади», коли громадяни потребують «твердої руки» і наведення ладу в країні (Чилі, Греція, Туреччина, Іспанія, Куба, Таїланд, інші). Доведено, що такий режим має перебувати при владі не більше 3–5 років, після чого, сформувавши відповідні умови існування демократичної влади, передати її цивільним політикам. Високий авторитет Збройних Сил України та окремих її командирів може забезпечити такому режиму необхідну підтримку суспільства і сприяти стабілізації життя в країні.

Хоч би як склалася внутрішньополітична і міжнародна ситуація України, державно-політична роль Збройних Сил, її офіцерського корпусу, має зрости після війни, в якій українські воїни довели свій патріотизм і захистили Вітчизну від російських загарбників. Прикладом посилення ролі військових у житті держави має слугувати Ізраїль. Ми повинні стати «нацією у військовій формі» – я писав про це детально у книзі «Україна в епоху війномиру» (Київ, 2020).

5.

Які зміни потрібні, на мій погляд, аби забезпечити побудову нової України – держави № 2?

БУДЕМО ЩИРО ВДЯЧНІ ВСІМ НЕБАЙДУЖИМ ЗА БУДЬ-ЯКУ ФІНАНСОВУ ПІДТРИМКУ ЧАСОПИСОВІ!

Наш поточний рахунок:
ІВАН UA083252680000000002600744144
в ПАТ АКБ «Львів», МФО 325268, ЄДПРОУ 19326603
Одержувач: ТзОВ «Універсум».

Перш за все повинна бути створена нова Конституція України. Ухвалена в 1996 році під впливом посткомуністичного популізму і нездійснених побажань та нереалістичних обіцянок, з непрописаністю ряду важливих позицій щодо структури та дій влади, існуюча Конституція має бути кардинально оновлена. Перш за все, треба визначити – чи потрібна країні посада Президента з його нішініми повноваженнями, що легко перетворюють його на диктатора – без надійної, ретельно прописаної системи противаг і стримувань?

Не треба також забувати, що система прямих загальнонаціональних виборів президента України, як показала практика, щоразу спричиняє розкол у суспільстві, застосування брудних технологій і призводить до криз у випадку фальсифікації виборів. У «всенародно» обраного президента нерідко виникає спокуса узурпації влади. І взагалі одна, навіть геніальна людина при існуючих антагоністичних поділах суспільств (США, Франція, Німеччина, Польща й інші) не може, на мій погляд, адекватно втілювати весь спектр загальнонаціональних інтересів.

Набагато природніше виглядає посада прем'єр-міністра, обраного Національними Зборами на одно- чи багатопартійній (коаліційній) основі. Президенту залишаються церемоніальні обов'язки глави держави (як у Німеччині, Італії, Чехії).

Головне: Конституція повинна передбачити створення сильних незалежних державних ІНСТИТУЦІЙ, які могли б протистояти будь-яким спробам узурпації влади (Верховний Конституційний суд, Національні Збори, Сенат, Вища Військова Рада, Рахункова палата, Державне Бюро розслідувань, Управління фінансового моніторингу, Антимонопольне Агентство та ряд інших установ, покликаних посилити демократичний державний лад України).

Замість Верховної (радянський за формою і змістом термін) Ради, яка стараннями президентів України нерідко перетворювалася на всенародне посміховисько й не відігравала призначеної їй ролі незалежного парламенту в системі парламентсько-президентської республіки, повинні бути створені Національні Збори (або Центральна Рада) зі значними контрольними й блокуючими повноваженнями на зразок Конгресу США.

В Україні № 1 було створено пародію на багатопартійну систему: в 2022 році офіційно існувало 370 (!) політичних партій. Поділ цих партій відбувався не за їхньою політично-суспільною орієнтацією (ліві – соціал-демократичні, «зелені», праві – консервативні), а за особистими, «вождистськими» поняттями чи геополітичними (прозахідні, проросійські) спрямуваннями.

Велика частина зареєстрованих партій є витвором абсурдних фантазій і народного гумору й абсолютно недієспроможна. Треба провести перереєстрацію політичних партій і створити умови для появи не більше П'ЯТИ політичних сил, які визначатимуть подальший демократичний розвиток держави.

Громадяни оновленої держави-2 повинні скласти письмову і публічну присягу на вірність Україні. Ті, хто не згоден, матимуть право виїхати з немилої їм країни.

6.

Однією з основних причин несприйняття багатьма громадянами попередньої (довоєнної) української держави № 1 була НЕСПРАВЕДЛИВІСТЬ в економічній, соціальній, судовій та інших сферах.

Почати відновлення соціальної справедливості слід з найпростіших речей – запровадження зарплатні європейського рівня для українців в Україні. З того, що так приваблює наших трудівників у Польщі чи Німеччині. Без цієї підставової умови не може бути сподівань на повернення мільйонів українських біженців з зарубіжжя.

Очевидною має стати пріоритетність розвитку малого і середнього бізнесу, сімейних ферм та виробничих кооперативів, асоціацій ремісників та інших добровільних об'єднань громадян. Прикладом має служити соціальна політика Норвегії, Швеції, Данії, Фінляндії, Австрії.

Справедливість немислима без об'єктивної некорумпованої системи судочинства.

7.

Запропоновані у цій статті заходи оновлення повоєнної української держави (Україна № 2) – лише незначна частина тої законодавчої, організаційної, кадрової роботи, яка повинна забезпечити приєднання України до НАТО і ЄС та справжнє відродження нашої Вітчизни, її воскресіння з руїн, заповіданих російською агресією.

Переконаний, що державотворча енергія українського народу, його воля до створення демократичної європейської процвітаючої країни переможе і призведе до необхідних структурних змін та принципового оновлення державної архітектури.

Залишення України № 1 в неререформованому стані означатиме неминучу національну поразку і зникнення української злиденної й несправедливої, корумпованої й недемократичної держави зі світової арени XXI століття.

Юрій ЩЕРБАК,
письменник і дипломат,
голова Ради Незалежного Медіа Форуму

24.10.2024